

อ ร หั ต ต ฎ ม

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะที่ ๔ เป็นโณ ภิกษุใน
ศาสนานี้ กระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหา
อาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วย
อภิญญาของตนเอง เข้าถึงทิฏฐธรรมอยู่ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
บุคคลเช่นนี้คือสมณะที่ ๔ ในพระพุทธศาสนา

อรรถตถภูมิ

๕๒๓

ชาวโลกทั้งหลายถูกอวิชชา คือ ความไม่รู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตปิดบังไว้ ทำให้เกิดการเข่นฆ่า รบราฆ่าฟันกัน โดยอาจจะอ้างว่า ทำไปเพื่อสันติภาพของโลก แต่สงครามทางโลกไม่เคยนำสันติสุขมาให้ เพราะผลร้ายหลังสงครามสงบ คือ ความเจ็บปวดทั้งกายและใจ การทำร้ายกันนำไปสู่ความผูกพยาบาท และจองเวรกันไปข้ามภพข้ามชาติ ชีวิตก็เหินห่างจากทางพระนิพพานออกไปเรื่อยๆ หากเรามีความรักและความปรารถนาดีต่อกันด้วยการเริ่มต้นให้ความรักที่ตัวเราเองก่อน นั่นคือ ทุกๆ คนต้องทำความดีรักษาศีลให้บริสุทธิ์ หมั่นชำระกาย วาจา ใจของตัวเองให้บริสุทธิ์ผ่องใส อย่างนี้สันติภาพภายในก็จะบังเกิดขึ้นและก่อให้เกิดสันติภาพของโลกอย่างแท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน จุลลสีหนาทสูตร ว่า

“กตโม จ ภิกขเว จตุตฺถโส สมโณ อธิ ภิกขเว ภิกขุ
อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตติ ปญญาวิมุตติ
ทิฏฺฐาเว ธมฺเม สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชช
วิหริติ อयํ ภิกขเว จตุตฺถโส สมโณ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะที่ ๔ เป็นโณ ภิกษุในศาสนานี้ กระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วย

อรรถัตตฎฎิ

๕๒๔

**อภิญาของตนเอง เข้าถึงทฤษฎีธรรมอยู่ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
บุคคลเช่นนี้คือสมณะที่ ๔ ในพระพุทธศาสนา”**

*โลกุตตรภูมิขั้นสูงสุดที่หลวงพ่จะเล่าต่อไปนี้ เรียก
ชื่อว่า อรรถัตตโลกุตตรภูมิ ผู้ที่ได้บรรลุถึงภูมิธรรมขั้นนี้แล้ว
ได้ชื่อว่าพระอรหันต์ เป็นพระอริยบุคคลชั้นที่ ๔ ซึ่งเป็นชั้น
สูงสุดในพระพุทธศาสนา เป็นผู้สมควรแก่การบูชาของเหล่า
เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระอรหันต์ทั้งหลายท่านมีคุณธรรม
และคุณวิเศษ สามารถจัดอนุสัยกิเลสที่ยังเหลือติดอยู่ใน
ชั้นธันดานอีก ๕ อย่างได้ คือ รูปราคานุสัย อรูปราคานุสัย
มานานุสัย อุทธัจจานุสัย อวิชชานุสัย ให้หลุดร่อนออกจากใจได้
อย่างเด็ดขาด และนอกจากจะสิ้นกิเลสเป็นสมุจเฉทปหาน
ท่านยังสามารถเข้านิโรธสมาบัติเสวยอารมณ์พระนิพพานได้
ตามจิตปรารถนาอีกด้วย แต่ที่วิเศษสุดยอด คือ ท่านหมดกิจ
เพราะอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว เลิกการเวียนว่ายตายเกิดใน
สังสารวัฏอีกต่อไป เมื่อหมดอายุขัยแล้วท่านก็ดับขันธเข้าสู่
พระนิพพาน

การที่อวิชชาของพระอริยบุคคล ๓ ประเภทแรก คือ

---

*ภูมิวิลาสินี (พระพรหมโมลี)

อรรถตถภูมิ

๕๒๕

พระโสธำบัณ พระสกิทาคามี และพระอนาคามียังเหลืออยู่นั้น เพราะสภาวะของมรรคเบื้องต้น่าทั้ง ๓ คือ โสธำปตติมรรค สกิทาคามีมรรค และอนาคามีมรรค เมื่อเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ได้เข้าถึง ทำให้ท่านได้เห็นอริยสัจ ๔ กำจัดอวิชชาได้ทุกมรรคก็จริง แต่ว่าการที่มรรคเบื้องต้น่าทั้ง ๓ เห็นอริยสัจ ๔ กำจัดอวิชชาได้นี้ ก็เป็นประดุจเหมือนฟ้าแลบในยามกลางคืน ซึ่งสว่างวาบชั่วครั้งชั่วคราว แต่ยังไม่สามารถขจัดอนุสัยได้หมดสิ้น ส่วนอหัตตมรรคเป็นเหมือนกับฟ้าผ่า ตามธรรมดาสายฟ้าที่ฟ้าฟาดลงมาอย่างรุนแรงนั้น สิ่งที่เกิดขวางอยู่จะถูกทำลายหมด เช่นเดียวกัน เมื่อสายฟ้าผ่าคืออหัตตมรรคฟ้าฟาดลงมา อนุสัยกิเลสทั้งหลายรวมถึงอวิชชาอนุสัย ก็จะถูกทำลาย ถูกขจัดหายไปหมดสิ้น ไม่มีหลงเหลือติดอยู่ในใจอีกต่อไป

พระอรหันต์ซึ่งเป็นพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา มีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทที่มีฤทธิ์พอประมาณกับมีฤทธิ์มาก ประเภทแรกที่ว่า มีฤทธิ์พอประมาณนั้น หมายถึงว่า เป็นพระอรหันต์จำพวกลูกขวิดปลสกะ คือ ผู้เจริญวิปัสสนาล้วนๆ เป็นผู้หลุดพ้นด้วยปัญญา สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ มีฤทธิ์เดชพอประมาณ อหัตตมรรคญาณก็สามารถขจัดกิเลสอาสวะได้หมดสิ้น ทั้งสังโยชน์เบื้องต่ำที่ภาษาธรรมะเรียกว่า โอรัมภาคิยสังโยชน์ และสังโยชน์เบื้องสูง

อรุณทัตตภูมิ

๕๒๖

คือ อุทธัมมภาคิยสังโยชน ก็ถูกขจัดให้หมดสิ้นไป อนุสัยกิเลสทั้งหลาย โดยเฉพาะอวิชชาอนุสัยซึ่งเป็นกิเลสที่สำคัญ ก็หลุดหมดสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็นพระอรหันต์ผู้เป็นทักขิไณยบุคคลที่สมบูรณ์

ประเภทที่ ๒ คือประเภทที่มีฤทธิ์มีอานุภาพมาก ตั้งแต่ประเภทเทววิโซ ผู้ได้บรรลุมรรค ๓ คือ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติหลังของตัวเองได้ จุตูปปาตญาณ รู้การจุติและอุบัติของสรรพสัตว์เหล่าอื่นได้ เรียกว่า เป็นผู้มีตาทิพย์ และสามารถระลึกชาติของคนอื่นได้อีกด้วย มีอาสวักขยญาณ เป็นญาณที่ทำอาสวะของตัวให้หมดสิ้นไปได้ และพระอรหันต์ประเภทนี้ ยังมีฤทธิ์อานุภาพมากเนื่องจากแรงอธิษฐานและการสั่งสมบุญเก่าในอดีตตามมาสืบสนอง

พระอรหันต์ที่มีฤทธิ์มากอีกประเภทหนึ่ง ท่านเรียกว่า ฉฬภิญญา คือ ฝึกสมาธิและหมั่นเข้าฌานสมาบัติ ทำชานาญจนเป็นนิสัย เมื่อฝึกฝนบ่อยเข้า ก็เกิดเป็นอภิญญาจิต มีจิตตามุภาพเหนือมนุษย์ทั่วไป ตั้งแต่ได้อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ ทิพพโสต หูทิพย์ เจตปรัยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่นได้ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้ ทิพพจักขุ ตาทิพย์ และอาสวักขยญาณ ญาณที่ทำให้อาสวะสิ้นไป

อร หัต ต ฎ มิ

๕๒๓

กลุ่มของพระอรหันต์อีกประเภทหนึ่ง ท่านจัดไว้ตามความแตกฉานในสภาวะธรรมที่เข้าถึง คือ ปฏิสัมภิทูปัตโต ผู้ได้บรรลุปฏิสัมภิทาญาณ มีความแตกฉานในด้านต่างๆ ตั้งแต่ อรรถปฏิสัมภิทา แตกฉานในอรรถ ธรรมปฏิสัมภิทา แตกฉานในธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ นิรุตติปฏิสัมภิทา แตกฉานในภาษาต่างๆ จะไปเทศน์หรือพูดจากับชนชาติใดก็ได้ สามารถใช้ภาษาของคนในถิ่นนั้นๆ ได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลาไปจำเรียนเขียนอ่านภาษาศาสตร์ และประการสุดท้าย คือ ปฏิภาณ-ปฏิสัมภิทา แตกฉานในด้านความเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบในการแสดงธรรมหรือตอบปัญหาธรรมะต่างๆ ทำให้ผู้ฟังกระจ่างแจ้งทุกคำถาม ปฏิสัมภิทาญาณทั้ง ๔ นี้ เกิดขึ้นพร้อมกับขณะที่ท่านได้บรรลุอรหัตตมรรคญาณนั่นเอง ซึ่งก็แล้วแต่บุญบารมีของพระอรหันต์แต่ละรูป ที่สั่งสมมาไม่เหมือนกัน

นี่เป็นความแตกต่างเล็กๆ น้อยๆ แต่เป็นความแตกต่างเล็กน้อยที่สำคัญ เพราะปฏิสัมภิทาญาณหรืออภิญญาต่างๆ เหล่านั้น มีความสำคัญในการแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้ได้บรรลุธรรมตามได้มาก แต่ความเหมือนกันของท่านคือ เป็นผู้หมดกิเลสเป็นทักขิไณยบุคคล ทำบุญกับองค์ไหนก็ได้บุญมากเหมือนกัน เพราะฉะนั้นการที่ท่านจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ผู้ทรงคุณวิเศษที่มีอานุภาพมาก มีมานแก่กล้าสามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ต่างๆ ได้

อรุณ ทัตตภูมิ

๕๒๘

กิติ ทรวงคุณวิเศษประเภทแตกฉานในปฏิสัมพันธ์ทางญาณต่างๆ กิติ
ทั้งนี้ก็ด้วยอำนาจแห่งบุญญาธิการที่ท่านได้สั่งสมอบรมมา
แต่อดีตชาติ คือเมื่อชาติปางก่อนนั้น ท่านประกอบกุศลกรรม
อันใดไว้ก็จะอธิษฐานให้ได้บรรลุผลนิพพานเป็นพระอรหันต์
ถึงพร้อมทั้งคุณวิเศษต่างๆ และเมื่อสร้างบารมีอยู่นั้น ท่านก็
เป็นผู้ไม่ทอดธุระ รักในการปฏิบัติธรรม และชักชวนผู้อื่นให้ทำ
ทั้งทาน ศีล ภavanaด้วย

ถ้าหากจะทำทาน ท่านก็ทุ่มเททำอย่างเต็มที่เหมือน
ชนน้ำที่คว่ำ ให้แล้วก็ไม่ให้เหลือเยื่อใย ไม่คิดอยากได้กลับคืน
และตามระลึกนึกถึงผลบุญด้วยความปลื้มปิติในทานที่ได้ถวาย
ขาดออกจากใจ ให้แล้วก็อยากให้อีก ไม่อึดไม่เื่อในการทำทาน
บางท่านอาจจะยังมีความเข้าใจไม่สมบูรณ์ คิดว่าไม่ต้องทำทาน
ก็ได้ รักษาศีลก็พอ ก็สามารถพ้นทุกข์ได้ หรือนั่งสมาธิเจริญ
ภาวนาอย่างเดียวก็น่าจะพอแล้ว แต่อาณิสสส์ที่ปรากฏออกมา
ในภพชาติสุดท้าย นอกจากจะเป็นผู้ไม่มีลาภสักการะแล้ว
ผลพวงจากการบรรลุดรรมเป็นพระอรหันต์ก็จะได้บรรลุแบบ
อดๆ อยากๆ เมื่อบรรลุแล้วก็หมดลมเข้านิพพานไป คือพอถึง
จุดหมายก็สิ้นใจพอดี

เท่าที่เล่ามานี้พวกเราคงพอเข้าใจถึงเส้นทางอันประเสริฐ
ของทุกชีวิต คือมุ่งสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นเพื่อเป็นผู้ห่างไกล

อร หัต ต ฎ มิ

๕๒๕

จากกิเลสอาสวะ ในขณะนี้ นับว่าเป็นความโชคดียิ่งอย่างมหาศาล
ของพวกเรา ที่ได้รู้จักวิชชาธรรมกาย ซึ่งพระเดชพระคุณ
หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)
ผู้ค้นพบวิชชาธรรมกาย ท่านได้เมตตานำมาถ่ายทอดให้พวกเรา
ได้รับรู้รับทราบถึงแผนผังชีวิต ๑๘ กาย ตั้งแต่กายมนุษย์จนถึง
กายธรรมอรหัต ทำให้เราได้แนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง
ดังนั้นเมื่อเราได้โอกาสดีนี้แล้ว ก็อย่าให้วันเวลาผ่านไปเปล่า
ให้มันสร้างบารมีทุกอย่างไปพร้อมๆ กับการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง
จนกว่าจะได้เข้าถึงกายธรรมอรหัตกันทุกคน

